

N:o 27.

Ank. till Riksd. kansli den 24 april 1902, kl. 2 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta motioner rörande beskattningen af hvitbetssockertillverkningen samt ändring i tulltaxans bestämmelser angående socker.

Till bevillningsutskottet hafva hänvisats tre inom Andra Kammaren väckta motioner, n:is 47, 48 och 135, af hvilka de två förstnämnda afse beskattningen af hvitbetssockertillverkningen inom riket och den sistnämnda ändring i tulltaxans bestämmelser angående socker, allt på sätt här nedan vidare omförmäles; och går utskottet härmed att öfver dessa motioner afgifva utlåtande.

Enligt kongl. förordningen om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket den 19 maj 1893, §§ 1 och 2, sistnämnda paragraf sådan den lyder enligt kongl. kungörelsen den 24 juli 1901, skall för all tillverkning af hvitbetssocker inom riket erläggas tillverkningskatt i förhållande till det utbyte i råsocker, som de för tillverkningen använda hvitbetor antagas hafva lemnat. Härvid iakttages, att 100 kilogram råa (ej torkade) hvitbetor antagas lemna ett utbyte af elfva och ett halft kilogram socker; och skall denna skatt utgöra hälften af gällande tullsats för utländskt

råsocker af mörkare färg än n:o 18 af den i världshandeln antagna holländska standard.

Sistberörda bestämmelse har varit gällande sedan den 1 september 1891; och som tullsatsen för nämnda slags råsocker utgör 23,5 öre för kilogram, har alltså afsetts att bereda sockertillverkningen ett tullskydd af 11,75 öre för kilogram. Med iakttagande af den föreskrifna beräkningsgrunden blifver emellertid, för den händelse ett högre utbyte af socker i verkligheten erhålles, än förordningen gifver vid handen, tullskyddet i samma mån högre än som åsyftats. Det verkliga sockerutbytet har också, enligt hvad erfarenheten ådagalagt, alltmer stegrats, i den mån bättre betfrö kunnat erhållas, som lemnat betor af större sockerhalt, och jorden kommit i högre kultur samt förbättrade metoder för sockrets utdragande kommit till användning. På grund häraf och i enlighet med Riksdagens särskilda beslut har äfven det till grund för beskattningen liggande *beräknade* sockerutbytet, ursprungligen 6,25 procent af de afverkade råa betornas vikt, upprepade gånger höjts — den 1 september 1893 till 7,5 procent, den 1 september 1894 till 8,25 procent, den 1 september 1895 till 9 procent, den 1 september 1896 till 10,5 procent samt den 1 september nästlidet år till 11,5 procent. För nyanlagda fabriker har under vissa villkor och för viss tid en något lägre utbytesberäkning varit medgifven, men någon fabrik med en dylik förmån finnes numera icke.

I ofvanberörda af herrar *K. G. Karlsson*, *A. Henricson* och *E. Biesert* väckta motion, n:o 47, har nu föreslagits, att från och med ingången af nästkommande tillverkningsår eller den 1 september innevarande år den beräknade utbytesprocenten måtte höjas, så att 100 kilogram råa (ej torkade) vitbetor antagas lemna ett utbyte af 12 kilogram socker.

I motionen erinras till en början, hurusom, efter det chefen för finansdepartementet i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 21 december 1900 yttrat, bland annat, att, om ökade statsinkomster behöfdes, en sådan kunde beredas genom höjning af det beräknade sockerutbytet från betorna, sistlidet års Riksdag i öfverensstämmelse härmed höjt utbytesprocenten från 10,5 procent till 11,5 procent.

Härefter fortsätta motionärerna:

»Då emellertid — oafsedt att vi finna en ytterligare höjning af den beräknade utbytesprocenten i och för sig berättigad — numera behofvet af ökade statsinkomster gör sig särdeles starkt gällande, och då dertill kommer, att beloppet af inflytande tullmedel minskas, finna vi det vara skäl tillse, om icke den af chefen för finansdepartementet vid ofvannämnda tillfälle

anvisade skattekällan möjligen kunde anlitas i något högre grad, än hvad hittills skett.

Enligt förordningen om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket skall tillverkningsafgiften utgå med belopp, som motsvarar halfva tull-satsen för utländskt råsocker af viss färg. Denna bestämmelse omintetgöres emellertid, om utbytesprocenten sättes för lågt. Som bekant, är detta ett missförhållande, som i vårt land gjort sig starkt gällande.

Enligt beräkningar, gjorda med stöd af upplysningar, inhemtade å finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå — se bil. 1 till vår motion vid innevarande års riksdag rörande ändring af beräkningsgrunden för tillverknings-skatten å hvitbetssockertillverkningen — gick statsverket under tillverkningsåret 1900—1901 genom sagda missförhållande miste om ej mindre än kronor 2,674,449,54, med hvilket betydande belopp det svenska folkets genom det medgifna tullskyddet redan nog stora tribut till sockerfabrikanterna ytterligare ökades. Genom det vid förra årets riksdag fattade beslutet om utbytesprocentens höjande minskades ju denna statsverkets förlust med något mera än en million kronor. Men dock kvarstår ett tillräckligt stort belopp för att motivera en ytterligare höjning af den beräknade utbytesprocenten, så framt en sådan höjning kan företagas utan att sockerindustriens berättigade intressen derigenom skadas.

Som bevis för att detta bör låta sig göra, bedja vi då först få erinra om att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i sitt ofvannämnda uttalande framhöll, att medelutbytet för hela riket under tillverkningsåret 1899—1900 var 12,8 %. Enligt uppgift från finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå — se ofvannämnda bil. — hade under tillverkningsåret 1900—1901 utbytesprocenten ytterligare stigit, nemligen till 13,12. Härifrån torde dock för så kallade andra och tredje produkten böra »reduceras» ungefär 0,2 %, hvarefter det verkliga medelutbytet skulle utgöra 12,92 % af betvigten.

Under dessa förhållanden kunde man vara böjd att anse en höjning till 12,5 % fullt berättigad. Härvid måste dock tagas hänsyn till att olika bruk hafva en olika afkastning, beroende dels på betornas skiftande sockerhalt och dels på fabriksmaskineriets olika förmåga. Det förefaller oss därför, som om, med den otillfredsställande beräkningsmetod för tillverknings-skatten, som här i landet tillämpas, man har skyldighet tillse, att det *beräknade* utbytet icke sättes så högt, att de bruk, hvilka hafva minsta *verkliga* utbytet, få erlägga högre skatt, än förordningen afser.

Enligt förutnämnda uppgift från kontroll- och justeringsbyrån var det

minsta utbyte, som under tillverkningsåret 1900—1901 någon fabrik hade att uppvisa, 12,23 %. Äfven om denna siffra med hänsyn till andra och tredje produkterna måste något reduceras, så torde dock återstå fulla 12 %.

Med hänsyn tagen till dels att alla öfriga fabriker haft ett större utbyte — ända till 14,64 % — och dels till den alltjemt framåtgående maskintekniken, som lofvar ännu större resultat, anse vi, att det beräknade utbytet bör bestämmas till 12 % af betvigten.

Visserligen hålla vi före, att sjelfva beräkningsgrunden för socker-tillverkningskatten bör ändras, och hafva äfven, såsom redan antydts, motionerat i sådant syfte. Men då åtminstone ett år förgår, innan den härför behöfliga utredningen verkställts och Riksdagen blir i tillfälle att slutgiltigt bestämma öfver denna fråga, och då vi anse, att statsverkets förlust på det nu tillämpade beskattningssystemet bör i möjligaste grad begränsas, så tro vi det vara önskvärdt, att redan innevarande Riksdag vidtager den höjning, vi ofvan förordat.

Till sist vilja vi framhålla, att den härmed föreslagna åtgärden icke skulle komma att utgöra en ny börda för allmänheten, utan endast afser att på rätt ställe placera inkomsten af en pålaga, som folket redan har att bära».

I fråga om de af motionärerna åberopade bilagor, tillåter sig utskottet hänvisa till ofvan omförmälda, af samma motionärer väckta motion, n:o 48, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående beskattningen af hvitbetsockertillverkningen i riket.

För närmare belysning af frågan om storleken af det verkliga sockerutbytet får utskottet hänvisa till två vid detta betänkande såsom bilagor fogade tabeller, af hvilka den första (bil. 1) meddelar uppgifter i medeltal dels för hvarje län och dels för riket i dess helhet om utbytet af råsocker, beräknadt i procent af betvigten, hvarjemte, enär utbytet består af produkter af olika kvalitet, i kolumnen med rubrik »reducerad summa» upptagits den summa, som erhållits genom att till första produkten lägga 75 procent af andra och 65 procent af tredje produkten.

Den andra tabellen (bil. 2) utvisar för hvarje län det lägsta och det högsta sockerutbyte, som vid någon inom länet belägen fabrik förekommit.

För tillverkningsåret 1901—1902 föreligga ännu icke några bestämda siffror rörande betornas sockerhalt, men af uppgifter, som utskottet under hand inhemtat, framgår, att densamma i Skåne och Blekinge visat höjning, på vissa ställen ända till nära 1 procent, men deremot på Gotland någon obetydlig minskning.

Omförmälda tabeller och uppgifter gifva vid handen, att under de tre sista tillverkningsåren det verkliga sockerutbytet endast i ett enda fall, nemligen vid fabriken i Karlshamn under tillverkningsåret 1899—1900, understigit, men i regel betydligt öfverstigit det nu föreslagna procenttalet; och då Riksdagen genom sitt förberörda beslut af år 1891 afsett att bereda betsockerindustrien ett tullskydd, ej öfverstigande halfva beloppet af sockertullen, synes följaktligen, för upprätthållande af sagda beslut, anledning vara för handen att ytterligare höja utbytesprocenten till närmare öfverensstämmelse med det verkliga utbytet. Utskottet har alltså icke något att erinra mot motionärernas ifrågavarande förslag, att från och med början af nästkommande tillverkningsår den beräknade utbytesprocenten höjes till 12 procent.

Under kampanjen 1901—1902 har betafverknigen uppgått till 903,001,2 ton, och i följd häraf den debiterade skatten belöpt sig till 12,199,546 kr. 21 öre. Skulle den nu föreslagna höjningen från 11,5 procent till 12 procent af Riksdagen beslutas, komme, under antagande af samma betafverkning under nästföljande kampanj som under den nu afslutade, statsverkets inkomster att höjas med 532,770 kr. 71 öre samt ifrågavarande skatt alltså att uppgå till 12,732,316 kr. 92 öre.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

1:o) att Riksdagen måtte, med upphäfvande af kongl. kungörelsen den 24 juli 1901, angående ändrad lydelse af § 2 i kongl. förordningen om beskattning af hvitbetssockertillverknigen i riket den 19 maj 1893, besluta,

att nämnda paragraf i kongl. förordningen den 19 maj 1893 skall erhålla följande förändrade lydelse:

Det enligt § 1 beskattningspligtiga råsockret beräknas efter de för tillverknigen använda betornas vikt sålunda, att etthundra kilogram råa (ej torkade) hvitbetor antagas lemna ett utbyte af *tolf* kilogram socker;

samt att berörda paragraf i dess sålunda förändrade lydelse skall lända till efterrättelse från och med den 1 september 1902.

I ofvan omnämnda, likaledes af herrar *Karlsson*, *Henricson* och *Biesèrt* väckta motion, n:o 48, har förslag framstälts,

»att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, efter verkställd utredning, för Riksdagen framlägga förslag om sådan ändring i grunderna för hvitbetssockerbeskattningen, att skatten kommer att utgöras efter mängden af tillverkad socker och ej som nu efter mängden afverkade betor.»

Till stöd för detta förslag anföres i motionen följande:

»Den storartade utveckling, som den svenska betsockerindustrien företett under senaste årtionde, är ju egnad att väcka tillfredsställelse och glädje hos en hvar med blick och intresse för landets näringslif. Ännu under tillverkningsåret 1880—81 uppgick mängden här i landet fabricerad råsocker endast till 1,596 ton. Tio år senare — 1890—91 — hade man redan uppnått 20,631 ton, och tillverkningsåret 1900—1901 har kvantiteten i Sverige tillverkad råsocker sprungit upp till 114,734 ton.

Ser man på mängden afverkade betor, fattar man genast, hvilken alltjemt stigande betydelse denna industri har äfven för jordbruket i de delar af landet, som lämpa sig för betodling. Tillverkningsåret 1880—81 afverkades 19,290 ton betor, 1890—91 ej mindre än 218,229 och 1900—01 slutligen 875,911 ton. Efter allt hvad man sport, finnes grundad anledning antaga, att nu pågående kampanj kommer att uppvisa ännu högre siffror.

Som bekant, har emellertid denna snabba uppblomstring till stor del sin grund i en högt tilltagen skyddstull. Ursprungligen var sockertullen en finanstull, lagd å en vara, som i högre eller lägre grad betraktades som en lyxartikel och öfverflödsvara. Under årens lopp har denna tull emellertid erhållit en tvåfaldig karakter, i det den dels afser att skydda den inländska sockerindustrien och dels att skaffa staten inkomster, sålunda varande *både* en skyddstull och en finanstull. Denna sistnämnda karakter måste den dock mer och mer förlora, allt efter som den inhemska socker-tillverkningens tillväxt minskade importen. För att ersätta den förlust, statskassan led genom denna minskade import, och till förekommande af att sockerbruken, genom de höga priser, som dryga tullsatser satte dem i stånd att hålla, skulle göra en allt för oskäligen vinst, ålades dessa bruk år 1873 en särskild tillverkningsafgift. Efter åtskilliga jemkningar bestämdes år 1891, att denna tillverkningsafgift skulle sättas till ett belopp, motsvarande hälften af tullen å råsocker.

Som bekant utgår dock denna tillverkningskatt icke efter den fak-

tiskt tillverkade kvantiteten, utan efter ett *beräknadt* sockerutbyte af de vid bruken afverkade betorna. Denna beräknade utbytesprocent sattes till en början så lågt som till $6\frac{1}{4}$ %, oaktadt den af Kongl. Maj:t för ärendets utredning tillsatta komitén föreslagit $7\frac{1}{2}$ %. En stigande betkultur i förening med förbättrade apparater hafva emellertid år från år höjt utbytesprocenten. Intressant är i detta afseende att taga del af uppgiften i »Bidrag till Sveriges officiella statistik för tillverkningsåret 1899—1900», enligt hvilken den »reducerade» utbytesprocenten i medeltal ställt sig sålunda:

för tillverkningsåret 1890—	91	9,02
»	»	91— 92 9,88
»	»	92— 93 10,31
»	»	93— 94 11,08
»	»	94— 95 11,21
»	»	95— 96 11,34
»	»	96— 97 11,52
»	»	97— 98 12,04
»	»	98— 99 12,08
»	»	99—1900 12,80

Enligt den vår motion åtföljande bil. 1, utgörande uppgifter, inhemtade å finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå, visade medelprocenten af utbytet 1900—01 en ytterligare höjning, i det den då uppgick till 13,12, som dock torde böra »reduceras» med ungefär 0,2 %, hvarefter skulle återstå 12,92.

Följden af denna oupphörliga stegring har blifvit, att man efter hand äfven måst höja den *beräknade* utbytesprocenten, efter hvilken skatten utgår. Alltid har dock den beräknade utbytesprocenten varit icke obetydligt lägre än den *verkliga*, hvarigenom statsverket under årens lopp gått miste om många millioner kronor, hvilka stannat i sockerfabrikanters ego.

Att i detta afseende råder ett missförhållande, som tarfvar ändring, torde ej af någon kunna bestridas. Statsmakterna hafva bestämt, att tillverkningskatten skall utgå med ett belopp, motsvarande halfva tullen, men det sätt, hvarpå utbytet beräknas, gör denna bestämmelse fullständigt illusorisk, och en betydlig del af de stora belopp, som på denna väg tagas ur allmänhetens fickor, komma icke statsverket, utan fabrikanterna till godo.

Att det här icke rör sig om småbelopp, framgick redan af den beräkning, som herr J. H. G. Fredholm framlade i en reservation, hvilken han vid 1898 års riksdag lät åtfölja ett bevillningsutskottsbetänkande. Deri framhölls, att statsverket på grund af de förhållanden, vi ofvan påpekat, redan under åren 1890—97 gått miste om ej mindre än tio millioner kronor. Af den redan förut omnämnda bil. 1, som åtföljer vår motion, framgår, att sockerfabrikerna under senast förflutna tillverkningsår erlagt en skatt af i medeltal kronor 94,19 per ton, under det att halfva råsockertullen, hvilken skatten skall motsvara, utgör kr. 117,50 per ton. Detta gör en skilnad af kr. 23,31 per ton, och om man multiplicerar denna siffra med sockerfabrikernas sammanlagda utbyte af råsocker under 1900—01 — 114,734 ton — så erhåller man ett belopp af ej mindre än kr. 2,674,449,54, om hvilket staten gått miste på ett enda tillverkningsår.

Under förutsättning af samma tillverkning under ännu pågående kampanj som för 1900—01 kommer ju statsverkets förlust ej att nu bli fullt så stor, tack vare den förhöjning af den beräknade utbytesprocenten, som förra årets Riksdag vidtog. Men dock blir den tillräckligt stor — drygt en och en half million kronor — för att motivera en ändring i de grunder, efter hvilka skatten utgår.

Men det ofvan anmärkta missförhållandet är icke det enda, som åtföljer den form, hvarunder tillverkningsskatten å socker här i landet uttages.

En annan olägenhet är den ojämnhet, hvarmed skatten utgår för de olika bruken, beroende på betornas större eller mindre sockerhalt och det använda maskineriets olika godhet. Af meranämnda bil. 1 framgår till exempel sålunda, att under det skatten per ton råsocker under 1900—01 vid Keflinge sockerbruk, som haft det högsta utbytet, varit kr. 84,25, så har den vid Säbyholms bruk, som haft lägsta utbytet, uppgått till kronor 100,82. Säbyholms bruk har sålunda erlagt kronor 16,57 mera i skatt per ton råsocker än Keflinge och alltså sammanlagdt under ett år betalt, i rundt tal, 150,000 kronor *mera*, än Keflinge med samma tillverkning skulle ha gjort. — Såsom i tablån framhålles, skulle skilnaden blifvit ännu större med nu gällande högre beräknade utbytesprocent. Och dock måste man väl oeftergiftigt fordra, att en skatt af denna art skall drabba alla bruken, så vidt möjligt, lika.

Ytterligare en olägenhet, som medföljer det på detta område nu rådande systemet, är bristande stadga. Hvarje förslag till höjning af den beräknade utbytesprocenten — det må vara än så berättigadt och en oundviklig följd af utvecklingen — är egnadt att väcka oro och osäkerhet inom

intresserade kretsar. Då man nu vet, hvilka stora kapital som äro engagerade i denna industri — se bil. 2 —, kan man lätt föreställa sig, att dessa ständiga rubbningar kunna ha en osund inverkan på landets affärlif.

Alla dessa olägenheter kunde man undvika genom att förändra sockerskatten från dess nuvarande form af råvaruskatt till *produktbeskattning*.

Den komité, som år 1892 framlade förslag till den form af sockerbeskattning, som ännu i hufvudsak är gällande, säger — sid. 39 — om produktbeskattningen, bland annat, följande: »en produktbeskattning, eller beskattning af den färdiga varan, såsom i Sverige sker vid bränvinstillverkningen, synes väl vara det teoretiskt rigtiga. Rättvisare än på förut nämnda sätt — råvarubeskattning, saftskatt m. m. — träffas den färdiga varan. Några dolda premier förekomma ej, och hvarken inverkar beskattningen på betornas odlingsätt eller nödvändiggör den mer invecklade och kostsamma fabriksinrättningar och arbetsätt än sådana, som af förbållandenas egen natur betingas och skulle användas, äfven om icke någon sockerskatt finnes.»

På grund af de olägenheter, som komiterade funno vara förbundna med den vid produktbeskattning nödiga kontrollen, ansågo de emellertid, att »för närvarande» — 1892 — anledning ej fans att frångå det dittills i riket följda och efter betornas vikt lämpade beskattningssättet.

Om man emellertid ännu år 1892 kunde anse, att olägenheterna af en betskatt icke voro tillräckligt stora för att motivera öfvergången till produktbeskattning, så tro vi, att dessa olägenheter — för att icke säga oegentligheter — nu nått en sådan höjd, att en snart sagdt tvingande nödvändighet föreligger att företaga en ändring i beskattningssättet.

Till de ofvan framhållna skälen för införandet af produktbeskattning kommer ytterligare ett, och detta ett skäl af betydande vikt. Ofvannämnda komiterade anförde bland skäl, som talade mot en ändring af det nu tillämpade beskattningssättet, att behovet af en förändring icke var så stort här i landet, der industrien ännu icke nått den utveckling, att utförsel kan ifrågasättas, och någon utförselgodtgörelse således icke behöfde medgifvas. Redan under debatten i kamrarne rörande komiterades förslag framhölls, att likasom komiterade sjelfve erkänna, att produktbeskattning är det teoretiskt rätta, så blir det också det enda praktiskt möjliga, då vår sockerindustri nått en sådan utveckling, att den fyller landets behof.

Praktiskt sedt, är denna utveckling redan uppnådd, och man kan hvilket ögonblick som helst vänta att få höra klagomål öfver öfverproduktion, trots fabrikanternas försök att medelst sammanslutning förekomma

detta. Men hvar skall man göra af öfverskottet? Förr eller senare uppstår frågan om *export*, och då måste den utförselgodtgörelse lemnas, om hvilken komiterade tala. Tillämpas då ännu vår nuvarande beskattningsmetod, så uppstå nya och stora svårigheter, ty att genom utförselpremier — vare sig öppna eller dolda — ytterligare minska statens redan kringskurna inkomst, torde man väl ej vara hugad. Om vi deremot införa produktbeskattning, så att till exempel skatten icke ifrågasättes förr, än varan uttages till förbrukning inom landet — så kallad konsumtionsskatt — så kan utförseln försiggå obehindrad af skattepålagor. Någon skatt skulle nemligen gifvetvis icke erläggas för hvad som exporterades, och tillverkarne undginge härigenom äfven ett *tillfälligt* utlägg af skatten — ett utlägg, som, då det såsom här kan gälla stora summor, blir betungande nog.

Vi kunna ju mycket väl förstå, att vårt förslag möjligen kommer att möta motstånd från sockerbruksidkares sida, ty medgifvas måste ju, att öfvergångstiden för dem åtföljes af åtskilliga olägenheter och kanske äfven kostnader. Dock torde dessa olägenheter lika litet vara oöfvervinneliga här i landet som i t. ex. Tyskland, der man äfven — såsom synes af i bil. I lemnad redogörelse för den utländska lagstiftningen på detta område — tidigare hade råvarubeskattning.

Af sagda redogörelse framgår, att Tyskland hade uteslutande betskatt ända till år 1888, då man öfvergick till en blandad betskatt och konsumtionsskatt, för att tre år senare fullständigt ställa sig på produktbeskattningens grund i form af konsumtionsskatt.

Äfven Österrike-Ungern har, efter försök med annan skatteform, öfvergått till konsumtionsskatt. Detsamma gäller om Holland. Och hvad beträffar Danmark, så har detta land aldrig tillämpat råvarubeskattningen på sockerindustrien, utan allt från början haft produktbeskattning.

I öfrigt hänvisande till meranämnda bilagor, våga vi påstå, att exemplen från utlandet starkt tala för att äfven vårt land bör låta sockertillverkningsafgiften taga form af produktbeskattning. Och vi kunna ej undertrycka den tanken, att ju längre man dröjer med att taga detta steg, dess större blifva äfven de olägenheter, som åtfölja det nu tillämpade tillvägagåendet, och dess häftigare motståndet mot en reform i den rigtning, vi anse önskvärd.

Då emellertid frågan är af stor och vidtgående betydelse samt för behandling i detalj fordrar mångsidiga insigter och erfarenheter, anse vi, att den bör blifva föremål för en allsidig utredning, anordnad af Kongl. Maj:t.»

Vid motionen finnas fogade de i densamma omförmälda bilagor, af hvilka den första innehåller en redogörelse för sockerskattens form i de viktigare sockerproducerande länderna m. m., och den andra uppgifter om de svenska råsockerbrukens aktiekapital, taxeringsvärden och uppskattade inkomst.

Rörande det här i riket tillämpade sättet för beskattningen af hvitbetssockertillverkningen, enligt hvilket skatt skall erläggas efter det beräknade sockerutbytet, äfvensom de förändringar i sagda utbyte, som af Riksdagen tid efter annan vidtagits, får utskottet hänvisa till hvad utskottet här ofvan anført vid behandlingen af motionärernas förslag om höjning af utbytesprocenten från den nu gällande 11,5 procent till 12 procent.

Mot den i vårt land använda formen för beskattningen af hvitbetssockertillverkningen har emellertid anmärkts, bland annat, att, så snart det verkliga utbytet öfverstiger det beräknade, staten icke erhåller hela den inkomst af beskattningen, som bort densamma tillkomma och att sålunda tillverkarne obehörigen gynnas på statskassans och allmänhetens bekostnad; att, då sockerhalten i betorna under olika år och på skilda ställen ej obetydligt vexlar, beskattningen drabbar tillverkarne ojemnt; att de täta förändringar i utbytesprocenten, som enligt hvad erfarenheten visat måst vidtagas, lända industrien till skada; samt att någon restitution af skatten vid utförsel af socker icke gerna kan medgifvas, då densamma svårigen kan så bestämmas, att den icke i många fall komme att innebära en exportpremie.

Med anledning af dessa anmärkningar hafva motionärerna framlagt sitt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af produktbeskattning, eller den form för beskattningen, då skatten utgår efter vigten af det tillverkade sockret. Till stöd härför åberopa motionärerna ett uttalande, gjordt af en år 1891 tillsatt komité, som fått i uppdrag att utreda, bland annat, huruvida anledning kunde förefinnas till förändring af gällande system för beskattning af hvitbetssockertillverkningen. Denna komité anförde, såsom jemväl motionärerna erinrat, att produktbeskattning vore det teoretiskt rigtigaste beskattningssättet och rättvisare än andra träffade den färdiga varan. På grund af de olägenheter, som komitéen fann vara förbundna med denna form af beskattning, kom emellertid komitéen till det resultat, att för det dåvarande anledning ej förefunnes att frångå det dittills i riket följda och efter betornas vikt lämpade beskattningssättet. Såsom sådana olägenheter framhöllos, bland andra, att kontrollen skulle blifva svår och dyrbar samt för fabrikerne medföra synnerligen betungande hinder och kostnader, äfvensom att öfvergången till detta beskattningssätt

skulle för staten medföra kostnader genom möjligen uppstående nödvändighet att inlösa vissa fabriker, som vore inrättade såväl för råsockertillverkning som för raffinering, och att bekosta de ombyggnader, som för bevakningens skull erfordrades vid fabrikerna.

Ehuruväl utskottet delar uppfattningen att en beskattning efter vigten af det tillverkade sockret är den beskattningsform, som medför den största rättvisan och jemnheten i fråga om skattens uttagande, och härtill äfven kommer att genom en sådan beskattning möjlighet beredes att vid export af socker medgifva restitution af skatten, utan att restitutionen kommer att innebära någon exportpremie, finner sig dock utskottet icke kunna biträda det af motionärerna väckta skrifvelseförslaget. Detta förslag synes nemligen innebära ett godkännande på förhand af produktbeskattningens införande, något som utskottet, med afseende å de af komitéen framhållna olägenheterna vid en sådan beskattningsform och jemväl af andra grunder ingalunda kan finna lämpligt. Då det emellertid icke torde kunna bestridas, att det nuvarande beskattningssystemet lider af bristen att icke tillräckligt tillgodose statens intresse och det tillika drabbar tillverkarne ojemut, synes det utskottet vara önskvärdt, om någon utväg kunde finnas att råda bot för sagda missförhållanden. Huruvida för sådant ändamål införande af produktbeskattning eller någon annan åtgärd vore lämpligast, derom tilltror sig icke utskottet att nu fälla något bestämdt omdöme. Det synes emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke nämnda syfte kunde åtminstone i någon mån vinnas genom någon anordning, hvarigenom, utan att det nu gällande beskattningssättet i princip förändrades, skatten komme att utgå i närmare öfverensstämmelse med det verkligen erhållna utbytet. Härigenom skulle såväl staten erhålla skatt som fabrikerna beskattas för hvad som verkligen tillverkades; den ena fabriken skulle icke intaga en mera gynnad ställning än den andra och till de vexlingar i betornas sockerhalt, som betingas af klimatiska och lokala förhållanden, kunde behörig hänsyn tagas. Sannolikt är väl, att äfven en sådan anordning skulle möta svårigheter; och utskottet vill därför härmed endast hafva antydtt ett af de sätt, hvarpå lösningen af frågan om sockerbeskattningen möjligen kunde sökas.

Då det enligt utskottets mening vore önskvärdt om genom Kongl. Maj:ts försorg en utredning blefve verkställd rörande de åtgärder, som lämpligast borde vidtagas för att genom sockerbeskattningen såväl statsverkets intresse med afseende å skattens effektivitet som behovet af ökade inkomster för staten blefve i största möjliga mån tillgodosedt, får utskottet hemställa,

2:o) att Riksdagen, i anledning af förevarande motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående beskattningen af hvitbetssockertillverkningen i riket, måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida icke här ofvan föreslagna utbytesprocent borde höjas, eller om genom andra åtgärder statsverkets inkomster af hvitbetssockertillverkningen kunde ökas.

Rörande *socker* innehåller gällande tulltaxa följande:

Socker:

raffineradt, alla slag, såsom topp-, kandi- och kak-			
samt krossadt eller pulveriseradt socker	1 kg.	33	öre
oraffineradt:			
a) till färgen icke mörkare än N:o 18 af den i			
verldshandeln gällande holländska standard, hvarå			
normalprof genom Generaltullstyrelsens försorg			
hållas vederbörande tullkammare tillhanda	1 »	33	»
b) till färgen mörkare än nämnda standardnum-			
mer, äfven om varan inkommer i upplöst eller			
flytande tillstånd	1 »	23,5	»
sirup och melass	1 »	10	»

Ann. Derest ett och samma kolli innehåller särskilda sockerslag, underkastade olika tullafgifter, tillämpas den högre tullsatsen för hela innehållet; skolande dock afseende ej fästas å stärkelsesocker eller stärkelsesirup, som ingår i vanlig sirup af brun eller ljusbrun färg.

Herr K. G. Karlsson föreslår nu i ofvanberörda motion n:o 135,
»att Riksdagen måtte besluta, att rubriken socker i tulltaxan må er-
hålla följande ändrade lydelse:

Socker:

i toppar, kakor, eller andra stycken, samt allt kandi 1 kg. 33 öre
annat pulverformigt:
till färgen icke mörkare än N:o 18 af den i verlds-

handeln gällande holländska standard etc. (oförändrad)	1 kg. 33 öre
till färgen mörkare än nämnda standardnummer, äfven om varan inkommer i upplöst eller flytande tillstånd	1 kg. 23,5 »

(i öfrigt oförändrad).»

Såsom stöd för detta förslag har motionären anfört följande:

»I en reservation, som åtföljde tullkomiténs förslag till tulltaxa af den 24 februari 1891, yttrar öfverdirektören herr Knut Styffe beträffande i vår tulltaxa upptagna bestämmelse rörande artikeln socker följande:

»Vår tulltaxa har sedan lång tid tillbaka delat socker i »*raffineradt*» och »*oraffineradt*», men som uttrycket raffineradt är temligen obestämdt, hafva tvister om dessa ords betydelse ej saknats. Raffinering betyder egentligen rening, och i sockerindustrien betecknas dermed sammanfattning af de operationer, hvarigenom råsocker upplöses i vatten samt, efter rening med benkol o. s. v., å nyo bringas till kristallisation. En annan reningsmetod är s. k. »centrifugering», hvarvid råsockret icke upplöses, och benkol icke användes, men hvarigenom likväl ett hvitt eller mycket ljust pulverformigt socker ofta framställes. I vanlig mening torde därför »centrifugeradt» socker lika litet kunna kallas »raffineradt», som s. k. »saftmeliss», hvilken omedelbart framställes ur saften från mycket sockerrika och i öfrigt godartade betor, utan att sockret först får utkristallisera såsom råsocker.

I begreppet »raffineradt» socker måste väl dock alltid ligga, att sådant åtminstone skall vara renare än det råsocker, hvaraf det är framställt.

Vid vanlig sockerraffinering erhålles emellertid såsom affallsprodukt, utom sirup, s. k. »farinsocker», i hvilket de uti råsockret förekommande salter och andra förorenande ämnen kunna återfinnas koncentrerade, hvarför farinsocker stundom innehåller mera förorenande ämnen än det råsocker, vid hvars raffinering detsamma vunnits. Vid de på bekostnad af flera stater år 1866 i Köln anställda raffineringförsöken befunnos t. ex. 2 prof å då erhållet farinsocker innehålla 7,2 och 8,3 procent salter, under det salthalten hos dervid förarbetade råsockerslag af så låg nummer som 9 endast var 4,3—6,3 procent, och hos råsocker nummer 15 ej mer än 1,6—2,4 procent. Att kalla dylikt orent farinsocker raffineradt är högst oegentligt, och priset å de orenade sorterna farinsocker är ofta mycket lägre än å de vanligast här begagnade råsockerslagen. Att belägga allt farinsocker, utan afseende å dess renhet, med samma tull som hvitt raffineradt socker, är därför högst

obilligt, och dessutom mycket opraktiskt, emedan det i allmänhet är alldeles omöjligt att genom varans undersökning afgöra, huruvida den är ett råsocker, eller erhållits såsom affall vid raffinering. Genom kemisk undersökning kan man nemligen i allmänhet väl bestämma, hvilka ämnen en vara innehåller, men icke hvilka processer densamma genomgått. I detaljhandeln göres ofta ej heller skilnad mellan råsocker och farinsocker, utan de säljas båda under det senare namnet, med hvilket man ock flerstädes i utlandet utmärker allt pulverformigt socker, således äfven råsocker. Allt pulverformigt socker förtullas också i de främmande länder, som hafva olika tullsatser för olika sockerslag, i allmänhet antingen efter färgen eller efter sockerhalten. Hos oss deremot har, med anledning af generaltullstyrelsens beslut i ett under dess pröfning draget besvärsmål, den praxis utbildat sig, att allt vid raffinering vunnet farinsocker förtullas såsom »raffineradt».

Den enda betänklighet, som emot en förtullning af farinsocker efter färgen hos oss kan möta, är, att densamma skulle i någon ringa mån kunna blifva ofördelaktig för våra sockerraffinerier; men, såsom redan är nämnt är det i allmänhet omöjligt att genom varans undersökning bevisa, det ett farinsocker icke är råsocker, och raffineriernas fördel af den tolkning af vår tulltaxa, som nu eger rum, att allt farinsocker skall draga högsta tullsatsen, är därför till en stor del illusorisk. Allmänhetens förbrukning af sådant farinsocker, som är mörkare än n:o 18 å den holländska standarden, är dessutom mycket ringa i jämförelse med den af ljusare sockerslag, hvadan någon större import af dylikt farinsocker aldrig kan emotas.

Huru stor del af utbytet vid sockerraffinering blir farinsocker, beror naturligtvis mycket af huru fabrikanterna, med hänsyn till pris- och afsättningsförhållanden m. m., kunna finna med sin fördel förenligt att arbeta, och kan därför vid olika fabriker vara mycket olika; men farinutbytet af det förarbetade råsockret torde väl sällan uppgå till mer än 12 procent, hvaraf en anseelig del är hvitt, eller icke mörkare än n:o 18. En ned-sättning af tullen å en så liten del af raffineringsprodukterna, som den farinsocker, mörkare än n:o 18, deraf utgör, kan därför ej gerna vara af någon betydelse, helst det höga tullskydd, som sockerraffinerierna hittills åtnjutit, och hvars fortvaro äfven komitén förordat, hädanefter icke i lika grad som förut synes blifva behöfligt.»

Herr Styffes reservation i ifrågavarande fall vann emellertid ej afseende, utan det af honom påpekade missförhållandet existerar fortfarande, och senare tidars erfarenhet har till fullo bekräftat det berättigade i reservantens åskådning.

För att belysa frågan ber jag få meddela ett fall, som kommit till min kännedom. Öfver Göteborg hade under åtskilliga år importerats ett billigt farinsocker, hvilket blifvit förtulladt som oraffineradt socker, mörkare än n:o 18, alltså med den lägre tullsatsen. Detta hade fortgått ända till maj månad förra året, då ett parti om 75 säckar inkom. Vid undersökning af detta parti ansåg vederbörande tulltjensteman, att en del säckar borde betraktas såsom innehållande *raffineradt* socker på grund deraf, att då dessa säckar öppnades och en del af sockret östes upp till ena sidan af säcken, den dervid uppkomna väggen föreföll att skifta i en hvitaktig färg, ljusare än n:o 18. Från tullpackhuset i Göteborg sändes emellertid profver å hela partiet till generaltullstyrelsen i och för undersökning och utlåtande. Resultatet häraf blef, att hela partiet, *både de ljusare och de mörkare säckarne*, skulle tullbehandlas såsom raffinerad vara. Ett senare inkommet parti, hvilket i sin helhet var mörkare än n:o 18, blef äfven tullbehandladt som raffineradt socker. Beslutet härom öfverklagades, men endast med det resultat, att såväl generaltullstyrelsen som Kongl. Maj:t underkände de anförda besvären och godkände den verkställda tullbehandlingen.

Så står saken nu, och import af farinsocker, äfven om det är mörkare än n:o 18, är praktiskt omöjligt.

Meningen har väl dock aldrig ursprungligen varit, att den högre tullsatsen skulle tillämpas på socker af ifrågavarande slag, ty denna dryga tullsats står icke i lämpligt förhållande till det relativt mycket låga varupriset.

Men å andra sidan får medgifvas, att med den affattning, som tulltaxan nu har rörande denna artikel, vederbörande myndigheter svårligen kunnat komma till annat resultat, än de gjort.»

Tulltaxans nuvarande uppdelning af artikeln socker har varit gällande alltsedan år 1860 och de nu stadgade tullsatserna sedan år 1879. De förslag till förändringar härutinnan, som hittills framkommit, hafva icke vunnit Riksdagens bifall. Den efter sorgfällig pröfning antagna grunden för tulltaxerubrikens uppdelning har utgjorts af skilnaden mellan raffineradt och oraffineradt socker; och har den högre tullsatsen för det raffinerade och det ljusare oraffinerade sockret till väsentlig del betingats af det å dylikt sockers framställande nedlagda större arbete. Att, såsom motionären åsyftar, upphäfva nämnda indelningsgrund och tillika från den högre tullsatsen undantaga ett visst slag raffineradt socker, äfven om detsamma blott utgör en efterprodukt vid raffineringen, synes utskottet olämpligt och för öfrigt

icke tillräckligt grundadt i de af motionären anförda omständigheter; och, då det dessutom icke i frågans nuvarande skick torde kunna bedömas, huruvida icke en sådan åtgärd skulle utöfva inverkan äfven på andra förhållanden, i afseende å hvilka någon förändring icke åsyftats, får utskottet hemställa,

3:o) att herr Karlssons ifrågavarande motion rörande ändring i tulltaxans bestämmelser angående socker icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 22 april 1902.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Bil. 1 till bevillningsutskottets betänkande n:o 27.

Tillverkningsår.	Fabriker, belägna inom	Antal fabriker	Utbyte af råsocker, beräknadt i procent af betvigten				
			1:sta	2:dra	3:dje	Summa	Redu- cerad summa
			produkt råsocker				
1894—1895	Gotlands län	1	10,85	0,90	—	11,75	11,53
	Kristianstads län.....	2	9,53	0,79	0,47	10,79	10,43
	Malmöhus län	14 *)	10,22	1,30	0,21	11,73	11,33
	Hela riket.....	17	10,14	1,22	0,24	11,60	11,21
1895—1896	Gotlands län	1	10,70	1,34	0,71	12,75	12,16
	Blekinge län	1	10,06	1,69	0,44	12,19	11,61
	Kristianstads län	2	9,24	1,08	0,68	11,00	10,49
	Malmöhus län	14 *)	10,41	1,06	0,33	11,80	11,42
Hela riket.....	18	10,26	1,09	0,40	11,75	11,34	
1896—1897	Gotlands län.....	1	9,87	1,19	0,54	11,60	11,11
	Blekinge län	1	11,03	0,91	0,24	12,18	11,87
	Kristianstads län.....	2	10,21	1,41	0,47	12,09	11,58
	Malmöhus län	15 *)	10,69	1,02	0,11	11,82	11,53
Hela riket.....	19	10,59	1,08	0,19	11,86	11,52	
1897—1898	Gotlands län	1	11,76	0,96	0,42	13,14	12,75
	Blekinge län	1	12,29	0,71	0,23	13,23	12,98
	Kristianstads län.....	2	10,43	1,22	0,31	11,96	11,54
	Malmöhus län	15 *)	10,99	1,19	0,21	12,39	12,03
Hela riket.....	19	11,01	1,17	0,24	12,42	12,04	
1898—1899	Gotlands län	1	11,93	0,97	0,42	13,32	12,93
	Blekinge län	1	12,46	0,55	0,29	13,30	13,06
	Kristianstads län.....	2	11,22	0,71	0,26	12,19	11,92
	Malmöhus län	15 *)	11,23	0,92	0,02	12,17	11,94
Hela riket.....	19	11,35	0,88	0,10	12,33	12,08	
1899—1900	Gotlands län	1	11,17	1,21	0,47	12,85	12,38
	Blekinge län	1	11,04	0,67	0,32	12,03	11,75
	Kristianstads län.....	2	11,95	0,55	0,36	12,86	12,40
	Malmöhus län	15 *)	12,41	0,63	0,01	13,05	12,89
Hela riket.....	19	12,24	0,66	0,09	12,99	12,79	
1900—1901	Gotlands län	1	11,67	1,02	0,40	13,09	12,70
	Blekinge län	1	12,25	—	—	12,25	12,25
	Kristianstads län.....	2	12,14	0,68	0,27	13,09	12,83
	Malmöhus län	15 *)	12,59	0,55	—	13,14	13,—
Hela riket.....	19	12,47	0,57	0,06	13,10	12,94	

*) Deraf 3 s. k. saftstationer.

Bil. 2 till bevillningsutskottets betänkande n:o 27.

Tillverkningsår.	Fabriker, belägna inom:	Antal fabriker.	Utbyte af råsocker, beräknadt i procent af betvigten	
			lägst	högst
1894—1895	Gotlands län	1		11,75
	Kristianstads län.....	2	10,13	11,07
	Malmöhus län	14 *)	10,97	12,78
1895—1896	Gotlands län	1		12,75
	Blekinge län	1		12,19
	Kristianstads län.....	1		11,00
	Malmöhus län	14 *)	10,04	12,29
1896—1897	Gotlands län	1		11,60
	Blekinge län	1		12,18
	Kristianstads län.....	2	12,05	12,18
	Malmöhus län	15 *)	9,95	13,28
1897—1898	Gotlands län	1		13,14
	Blekinge län	1		13,23
	Kristianstads län.....	2	11,86	12,09
	Malmöhus län	15 *)	11,68	13,20
1898—1899	Gotlands län	1		13,32
	Blekinge län	1		13,30
	Kristianstads län.....	2	12,06	12,35
	Malmöhus län	15 *)	10,59	13,03
1899—1900	Gotlands län	1		12,85
	Blekinge län	1		12,03
	Kristianstads län.....	2	12,75	12,95
	Malmöhus län	15 *)	12,42	14,29
1900—1901	Gotlands län	1		13,09
	Blekinge län	1		12,25
	Kristianstads län.....	2	13,01	13,19
	Malmöhus län	15 *)	12,23	14,64

*) Deraf 3 s. k. saftstationer.

Reservationer:

vid punkten 1:o):

af herr *Almström*, som anfört:

»Då jag anser, att årligen återkommande förändringar i de grunder, efter hvilka en industri skall utgöra accis till staten, måste ofördelaktigt inverka på industriens stabilitet och att förändringar i detta hänseende böra grundas på flerårig erfarenhet, samt dessutom bevillningsutskottet beslutit föreslå Riksdagen att hos Kongl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida icke statsverkets inkomster af hvitbetssockertillverkningen kunde ökas, har jag icke kunnat bifalla ifrågavarande motion om höjning af det beräknade sockerutbytet af betorna»;

af herr *Brodin*, som anfört:

»Vid behandlingen inom utskottet af motionerna n:is 47 och 48 beslöts *först* med anledning af sistnämnda motion, att utskottet skulle hemställa, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida icke nu gällande utbytesprocent borde höjas eller om genom andra åtgärder statsverkets inkomster af hvitbetssockertillverkningen kunde ökas».

Detta beslut biträdde jag under antagande att motionen n:o 47 om höjning af det beräknade sockerutbytet af betorna från 11,5 till 12 procent skulle afslås, särskildt med hänsyn dertill, att sagda utbyte vid förra årets riksdag höjdes från 10,5 till 11,5 procent.

Vid föredragning af sistnämnda motion n:o 47 beslöt emellertid utskottet att biträda motionen och hemställa om utbytet höjning till 12 procent.

Jag anser det oformligt att först föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning, på sätt ofvan nämnts, och sedan, omedelbart derefter, föreslå höjning af utbytesprocenten.

Vid slutliga justeringen inom utskottet afgjordes *först* frågan angående utbytesprocentens höjande, hvarigenom sammanhanget mellan ifrågavarande beslut ytterligare rubbades.

Jag måste sålunda reservera mig emot utskottets under punkten 1:o i detta betänkande upptagna beslut, och anser, att utskottet bort afstyrka ifrågavarande motion n:o 47 »;

samt af herrar *Wester* och *Wittsell*;

vid punkten 2:o):

af herr *Cavalli*, som anförde:

»Då utskottet genom hvad detsamma vid punkten 1:o hemställt beslutit föreslå en höjning i den nu gällande utbytesprocenten, anser jag redan af denna anledning en utredning sådan som den nu föreslagna icke böra ifrågasättas. Det låter sig för öfrigt icke göra, att på förhand verkställa en undersökning, huruvida i *framtiden* en dylik höjning bör ega rum. Man har nemligen dervid att taga hänsyn ej blott till de vexlingar i skörde-resultaten, som kunna framkallas af olika väderleksförhållanden, utan äfven till den högre kultur, hvari den odlade jorden kan komma, samt till förbättrade metoder för tillgodogörandet af sockerhalten i betorna. Men utom dessa skäl, som äro direkt hemtade från förhållandena här i Sverige, finnes äfven ett annat, som hänför sig till internationella förhållanden. Vid en under sistlidne mars månad afslutad kongress i Brüssel, uti hvilken deltagit ombud för— jemte Sverige—Tyskland, Österrike—Ungern, Belgien, Spanien, Frankrike, Storbritannien, Italien och Nederländerna, hafva nemligen ifrågasatts åtgärder i syfte att genom upphäfvandet af det hittills i flere länder gällande exportpremiesystemet söka införa mera normala och naturliga förhållanden inom sockerproduktionen. En konvention härom blef ock undertecknad. Hvad som framkallat tanken på att uppgifva premiesystemet torde hafva varit dels en genom detta föranledd afsevärd öfverproduktion utan motsvarande ökning i verldskonsumtionen, något som nedtryckt prisen å verldsmarknaden, dels ock den omständigheten, att med de höga premierna vid

sockrets export de för statshushållningen påräknade inkomsterna af sockerskatten betydligt förminskats och i vissa fall försvunnit.

Af ofvanstående framgår, att med hänsyn särskildt till det tillstånd af osäkerhet, som i följd af konventionen otvifvelaktigt kommer att råda inom sockermarknaden intill dess verkningarna af konventionen hunnit visa sig på de nu exporterande ländernas industri, någon mera olämplig tidpunkt än den närvarande icke torde kunna väljas för att ifrågasätta en förändring af det i vårt land gällande systemet för sockerbeskattningen.

På grund af hvad jag sålunda anfört har jag inom utskottet yrkat,

att utskottet bort hemställa, att den af herrar Karlsson, Henricson och Biesèrt väckta motion, n:o 48, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda»;

af herr *Nisser*, som anfört:

»Emot det beslut, hvartill bevillningsutskottet kommit i punkt 2:o af nu föreliggande betänkande, har jag ansett mig böra inlägga min reservation, då de olägenheter, som af 1891 års komité anförts emot införandet af produktbeskattning — i någon af dess olika former — numera måste anses vara af underordnad betydelse i jämförelse med dem, som vidlåda det nu gällande systemet.

Detta system uppfyller nemligen så litet sitt ändamål, att det hvarken beskattar fabrikationen på ett rättvist och jembördigt sätt, ej heller lemna staten de inkomster, hvartill den är berättigad.

I det förstnämnda afseendet hänvisas till det varierande utbyte eller s. k. rendement, som de olika fabrikerna hafva kunnat frambringa (motion n:o 48 i Andra Kammaren, sid. 18), och hvarigenom den skatt, staten pålägger, kommer att hårdare drabba de sämst situerade fabrikerna, en omständighet, hvilken *alltid* framhålles, då fråga uppstår om höjande af det beräknade utbytet till öfverensstämmelse med det vid sockrets framställande verkligen uppnådda rendementet, och ofta bidrager till att den legaliserade utbytesprocenten stannar vid en lägre siffra än den egentligen bort göra, hvaraf dessa oupphörliga tumningar på och ändringar af denna siffra blifvit en följd — till föga båtnad för industriens lugna fortvaro. Hvad denna skilnad uti det uppnådda rendementet betyder framgår bäst af det i motionen omförmälda exemplet med Keflinge och Säbyholm, hvilken senare fabrik får betala 16,57 kronor mera per ton än den förra, och sålunda

borde önska en annan norm för sin beskattning — om den icke det oakadt förtjenade på hvarje ton 117,50—110,47 eller 7,03 kronor d. v. s. på sin tillverkning af 9,100 ton råsocker cirka 64,000 kronor uti minskad skatt till staten; ett bruk med Keflinges goda utbyte gör med blott 5,000 tons tillverkning en vinst af $117,50 - 84,25 = 33,25 \times 5,000 \text{ ton} = 166,250$ kronor!

Det är på sådant sätt staten årligen går miste om belopp, hvilkas innebörd framgår af den reservationen bilagda tabell, der i afrundade tal en jämförelse är gjord mellan statens uppburna accis och accisen, beräknad efter det i verkligheten ernådda utbytet.

Det torde ock häraf framgå, att staten skulle utan svårighet kunna bära de med införandet af produktbeskattning möjligen förenade större kontrollkostnader; och då i öfrigt fördelarna af denna slags skatt antagligen skola finnas vara långt öfvervägande dess eventuella nackdelar, synes utskottet lämpligast hafva bort hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, hvilka fördelar och olägenheter, i jämförelse med nu gällande skatteform, införandet af *produktbeskattning å socker* — vare sig fabrikat- eller konsumtionsskatt — skulle kunna medföra, samt för Riksdagen framlägga resultaten af denna undersökning till vidare behandling och vidtagande af de åtgärder, som kunna vara nödiga och nyttiga»;

af herr *Weinberg*, som instämt i den af herr *Nisser* afgifna reservationen;

af herrar *Fredholm*, *J. Bromée*, *G. Jansson* och *O. A. Ericsson*, hvilka ansett, att utskottet, med hufvudsakligt bifall till förevarande motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående beskattningen af hvitbetssockertillverkningen i riket, bort hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, på hvad sätt grunderna för hvitbetssockerbeskattningen lämpligast må kunna ändras derhän, att skatten komme att

utgöras efter mängden af tillverkad socker, samt till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill nämnda utredning må föranleda;

samt af herrar *Östberg, Bergendahl, Wester, Brodin, Wittsell* och *Hedgren*.

Härjemte hafva nedannämnde herrar ledamöter och suppleanter i utskottet begärt få antecknadt, att de icke deltagit,

herrar *Lithander, Paulson* och friherre *Beck-Friis* i utskottets beslut i de i detta betänkande omförmälda frågor; samt

herrar *Meyer* och *Petri* i den slutliga behandlingen och herr friherre *von Knorring* i behandlingen af samma frågor.

Bilaga till herr Nissers reservation.

Jemförelse mellan den af staten uppburna hvitbetssockertillverknings-
skatten enligt statskontorets uppgifter samt skatten, beräknad efter det i
verkligheten ernådda rendementet.

Tillverknings- år.	Beräknadt rendement.	Den af staten uppburna skatten.	Verkligt rendement i medeltal.	Skatten, beräk- nad efter det verkliga medel- talsrendementet.	Skilnad.
	%	Kronor	%	Kronor	Kronor
1891—1892	6,25	2,053,000	9,88	3,250,000	1,197,000
1892—1893	»	2,490,000	10,31	4,100,000	1,610,000
1893—1894	7,5	3,720,000	11,08	5,500,000	1,780,000
1894—1895	8,25	5,930,000	11,21	8,050,000	2,120,000
1895—1896	9,0	7,430,000	11,34	9,350,000	1,920,000
1896—1897	10,5	9,367,000	11,52	10,250,000	883,000
1897—1898	»	8,660,000	12,04	9,900,000	1,240,000
1898—1899	»	6,900,000	12,08	7,900,000	1,000,000
1899—1900	»	8,715,000	12,80	10,700,000	1,985,000
1900—1901	»	10,350,000	12,92	12,750,000	2,400,000
Summa	—	65,615,000	—	81,750,000	16,135,000
				I årligt medeltal	1,613,500